

Віра Калабська

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО КОЛЕКТИВНОГО МУЗИКУВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УДПУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

У статті досліджуються історичний та виховний аспекти інструментального колективного музикування студентів денної форми навчання зі спеціальності «Музичне мистецтво» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Автор висвітлює історію створення, творче становлення, склад, репертуар інструментальних колективів УДПУ імені Павла Тичини: «Музичні візерунки», «Акварелі», «Класик +» та дуету викладачів кафедри інструментального виконавства В. Калабської та Т. Радзівіл.

Ключові слова: *інструментальне колективне музикування, інструментальний ансамбль, народний аматорський ансамбль «Музичні візерунки», народний аматорський ансамбль «Акварелі», тріо «Класик +», інструментальний дует.*

Законом України «Про вищу освіту» (2014) було сформульовано принципи державної політики у сфері вищої освіти, одним з яких є підготовка конкурентнопоможного людського капіталу [2]. Тому підготовка майбутнього вчителя на сучасному етапі потребує особливої уваги та якості усіх ланок навчального та виховного процесів ВУЗу. Одним із важливих компонентів підготовки саме майбутнього учителя музичного мистецтва є інструментальне колективне музикування.

Аналіз публікацій виявив диференціацію проблеми інструментального музикування за віковими категоріями. У наукових дослідженнях висвітлюються організація та управління музикуванням: дошкільного (А. Буреніна, Т. Тютюникова [1]), шкільного (В. Сотова [7], В. Лебедев [4]), вузівського (В. Калабська [3], Ю. Пономарьов [6], В. Федоришин [9]).

Мета нашої статті – розкрити історичний та виховний аспекти інструментальної колективної форми музикування студентів УДПУ імені Павла Тичини.

Інструментальна колективна форма музикування у стінах навчального закладу «Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини» існує не один десяток років, має багаторічну історію та плідний досвід.

Під «інструментальним колективним музикуванням» ми розуміємо інструментальний ансамбль. Уточнімо поняття «ансамбль» яке ми будемо використовувати у нашому дослідженні.

За Музичним енциклопедичним словником (головний редактор Г. Келдиш) дефініція «ансамбль» (від французького *ensemble* – разом) має декілька значень: група виконавців, які виступають разом (в залежності від кількості виконавців виокремлюють: дует, тріо (або терцет), квартет, квінтет та інше); узгодженість та злагодженість спільного виконання; музичний твір для ансамблю виконавців: дует, тріо, квартет та інше; закінчений номер опери, ораторії, кантати, що виконує група співаків у супроводі оркестру або без супроводу [5]. Наша розвідка буде спиратися на перше та друге значення цієї дефініції.

Інструментальне колективне музикування студентів денної форми навчання зі спеціальності «Музичне мистецтво» в УДПУ імені Павла Тичини здійснюється у навчальному процесі, а саме: на заняттях «Оркестровий клас», «Ансамбль» та репетиціях і концертних виступах народних аматорських колективів «Музичні візерунки», «Акварелі».

Кожен творчий колектив – виключний, неповторний та незамінний. У цих колективах студенти вдосконалюють свою творчу майстерність, здобувають навички публічних виступів, знайомляться з особливостями роботи в творчому колективі та гідно представляють університет на Всеукраїнському та Міжнародному рівнях [8].

Огляд *історичного аспекту* інструментального колективного музикування студентів нині мистецько-педагогічного факультету не можливо не розпочати з народного аматорського вокально-інструментального ансамблю «Музичні візерунки». Адже це перший колектив університету, який започаткував інструментальне музикування та сформував гарні виконавські традиції, які сьогодні продовжують інші колективи.

Створив ансамбль «Музичні візерунки» у 1989 р. кандидат педагогічних наук, доцент, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри музикознавства та вокально-хорових дисциплін Дмитро Балдинюк. Під його керівництвом за короткий час ансамбль досяг високого рівня художньої майстерності: став лауреатом Всеукраїнського фестивалю самодіяльних художніх колективів профспілок, Всеукраїнського огляду народної творчості; успішно виступав на Всеукраїнських студентських фестивалях «Лесина пісня» (м. Луцьк), «Червона калина» (м. Полтава), концертах в інших вузах України [8].

За час існування колективу, а він є діючим вже чверть століття, його очолювали після Д. Балдинюка декілька художніх керівників: з 1989–2004 рр. – лауреат міжнародних конкурсів Микола Рибченко; з 2004–2010 рр. – Заслужений працівник культури України Юрій Пономарьов; з 2010–2012 рр. – лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів Тетяна Радзівіл; з 2012 р. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства, лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів Віра Калабська.

Ансамбль веде активну концертну діяльність, пропагує українське мистецтво. Виступи колективу користуються заслуженим успіхом і

популярністю [8]. Також ансамбль співпрацює з народним аматорським хором «Кобзар» – забезпечує музичним супроводом, як на концертах, так і під час проведення державного іспиту з хорового диригування (напрямок підготовки «спеціаліст»). У колективі беруть участь студенти та викладачі. Незмінними учасниками вже досить тривалий час є викладачі та концертмейстера кафедри інструментального виконавства: Олена Коваленко (скрипка I), Станіслав Бригневич (кларнет) та В'ячеслав Раушенбах (баян), Анатолій Карчов (скрипковий контрабас). В залежності від набору на денну форму навчання до складу ансамблю долучаються кращі студенти-виконавці на скрипці, альту, флейті, сопілці, кобзі ритм, ударній установці.

Окремо слід відзначити солістів-вокалістів лауреатів Всеукраїнських фестивалів і конкурсів старшого викладача кафедри музикознавства та вокально-хорових дисциплін Надію Балдинюк та кандидата сільсько-господарських наук, доцента Олександра Осадчого, які є незмінними солістами колективу з часу його створення. Спільна праця з солістами дає можливість учасникам колективу доторкнутися до шедеврів світової та національної культури.

Народний інструментальний ансамбль «Акварелі» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини створений у 2001 р. кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри інструментального виконавства, лауреатом міжнародних та всеукраїнських конкурсів Вірою Калабською. У його складі талановиті студенти та викладачі мистецько-педагогічного факультету. У 2006 р. колективу було присвоєно звання «народний». Ансамбль постійний учасник обласних, районних, міських та університетських культурно-мистецьких заходів, пропагує українське інструментальне мистецтво.

«Акварелі» – лауреат I-го відкритого Всеукраїнського конкурсу «Вічний рух» (Дрогобич, 2008), VI Міжнародного конкурсу «PerpetuumMobile» (Дрогобич, 2013), Всеукраїнського конкурсу-фестивалю «Кубок Надросся» (Ракитне, 2013) та інших конкурсів-оглядів, фестивалів.

Інструментальний склад ансамблю: Віра Калабська (домра прима), Тетяна Радзівіл (баян), Тамара Міловановіч (кобза тенор), Богдан Козоріз (кобза ритм), Костянтин Степура (ударні інструменти), Ярослав Бакал (скрипковий контрабас).

Концертний репертуар колективу складається з творів класичних, романтичних, сучасних композиторів. Особлива увага приділяється обробкам народних пісень та танців. Колектив щороку навесні звітується сольною концертною програмою.

Ми згодні з Ю. Пономарьовим, що гра в ансамблі виховує у студентів низку професійних якостей: сприяє розвитку мелодійного, поліфонічного, гармонійного та тембрального слуху; дисциплінує ритмічні здібності виконавця, дає відчуття необхідного темпу; виховує впевненість

та допомагає досягти стабільності у виконанні [6].

Виховний аспект інструментального колективного музикування запроваджується під час концертів, конкурсів та інших заходах, де беруть участь студенти мистецько-педагогічного факультету. У результаті такі заходи стимулюють інтерес до інструментів, прищеплюють любов до колективної творчості, а також виховують колективну творчу і музично-виконавську дисципліну. На нашу думку, виховний вплив мають не тільки концерти з безпосередньою участю студентів на сцені, а й ті, що виконуються саме для них. Так, зокрема, на факультеті діють ще два інструментальних колективи зі складу викладачів мистецько-педагогічного факультету: тріо «Класик +» та інструментальний дует.

Тріо «Класик +» було згуртовано десять років тому (2004 р.) його незмінним керівником старшим викладачем кафедри музикознавства та вокально-хорових дисциплін Анатолієм Купчиком. Тоді до складу ансамблю входили викладачі-виконавці: Владислав Гусак (акордеон), Станіслав Бригневич (кларнет, сопілка, гітара) та Анатолій Купчик (скрипковий контрабас). З часом В. Гусака замінив концертмейстер кафедри інструментального виконавства В'ячеслав Раушенбах (баян).

У репертуарі тріо біля ста різноманітних за жанрами та стилями творів, про що свідчить назва колективу «Класик +» – класична, романтична, сучасна та народна музика, а виконавський рівень дозволяє у такому складі виконувати вдалі перекладення й оркестрових творів. Родзинкою колективу є концертні виступи у Національному дендрологічному парку «Софіївка». Жителі та гості міста, які є постійними відвідувачами вже собі не уявляють павільйон «Флори» без чудового музичного супроводу учасників тріо «Класик +».

Дует у складі викладачів кафедри інструментального виконавства В. Калабської (домра) та Т. Радзівіл (баян) був створений на базі народного аматорського ансамблю «Акварелі» у 2012 р. На початку викладачі виступали як солісти вище названого ансамблю, але згодом концертні та конкурсні досягнення дуету виявила його дієздатність як окремої концертної одиниці. Так, зокрема, восени 2013 р. ними було підготовлено концертну програму на 2 відділення, яку було виконано в Уманській дитячій школі мистецтв. Дует є лауреатом міжнародних конкурсів: XXIII Міжнародного конкурсу баяністів-акордеоністів «Premio della citta Lanciano» (Ланчіано, 2013), XVIII Міжнародних зустрічей акордеоністів (Санок, 2014), IX Міжнародному конкурс-фестивалі мистецтв «Закарпатський едельвейс – 2014» (Ужгород, 2014).

Таким чином, інструментальна колективна форма музикування є важливим компонентом у підготовці майбутнього учителя музичного мистецтва. На базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини створені усі умови для реалізації студентів-інструменталістів: участь у творчих народних колективах («Музичні візерунки», «Акварелі») та концертне відвідування інструментальної

музики, під час яких розвиваються музичні здібності, естетичний смак, збагачується духовна культура майбутніх учителів музичного мистецтва.

У даному напрямку вважаємо перспективним видання репертуару народних інструментальних ансамблів у навчальних посібниках, хрестоматія, антологія, а також дослідження вокальних колективних форм музикування в УДПУ імені Павла Тичини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буренина А. И. Тутти. Программа музыкального воспитания детей дошкольного возраста [Электронный ресурс] / А. И. Буренина, Т. Э. Тютюникова. – Режим доступа : <http://www.orff.ru/applicat/tutti.pdf>
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/>
3. Калабська В. Використання творчої спадщини українського народу як важливої складової формування патріотизму майбутнього вчителя музичного виховання / Віра Калабська // Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури : зб. матер. III міжн. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів / ред. кол. : С. В. Подолянчук (голова) [та ін.]. – Вінниця : Вид-во ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2009. – Ч. 1. – С. 26–28.
4. Лебедев В. К. Використання народних музичних інструментів у загальноосвітній школі : навчально-методичний посібник зі спеціальності «Музична педагогіка та виховання» / В. К. Лебедев. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 112 с.
5. Музыкальный энциклопедический словарь / гл. ред. Г. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 672 с. : ил.
6. Пономарьов Ю. Д. Колективна форма музикування як важливий компонент розвитку музично-виконавських умінь та навичок майбутнього учителя музики [Електронний ресурс] / Ю. Д. Пономарьов. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/zbirnuk_nayk_praz/2007_2_23.pdf
7. Сотова В. Ю. Методические особенности организации коллективного музицирования в ДМШ (народные инструменты) [Електронний ресурс] / В. Ю. Сотова. – Режим доступу : http://as-sol.net/publ/metodicheskie_osobennosti_organizacii_kollektivnogo_muzicirovanija/1-1-0-202
8. Студентський портал Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stud.udpu.org.ua/kultura-sport-dozvillya/>
9. Федоришин В. І. Формування виконавської майстерності студентів музично-педагогічних факультетів у процесі колективного музикування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика музики і музичного виховання» / В. І. Федоришин. – К., 2006. – 20 с.